

Narodna štampa mesečno 25 Din, za
inzeriranje 40 Din.

Uredništvo
Ljubljana, Krištofova ulica 5. Telefon 1109.
3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.
Maribor: Aleksandrova cesta 13. Telefon
št. 440.
Celje: Kocanova ul. 2. Telefon 1109. 190.
Rokopisi se ne vračajo. - Osnaki po tarifi.

JUTRO

Upravištevno Ljubljana, Prešernova ul. 54.
Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125, 3126.
Inzeratni oddelki: Ljubljana, Prešernova
ulica 4. Telefon št. 3402.
Podružnica Maribor: Aleksandrova cesta
št. 13. Telefon št. 455.
Podružnica Celje: Kocanova ulica št. 2.
Telefon št. 190.
Računal pri prtič. št. savodih: Ljubljana
št. 11.342; Praha št. 73.180; Wien
Nr. 105.241.

„Na potu v lepšo bodočnost Jugoslavije“

Odmev zgodovinskega zakona o novih temeljih Jugoslavije je v domovini in inozemstvu vedno jačji — Pomembne izjave in simpatični časopisni komentarji — Manifestacije za narodno edinstvo

Beograd, 5. oktobra, r. Današnje »Vreme« piše: V vrstah predvojnega jugoslovenskega nacionalističnega mladiča je bila proglašena naša država za kraljevino Jugoslavije sprejeta z nedolnim in iskrenim navdušenjem. V tej odločitvi Nj. Vel. kralja vidijo borci jugoslovenske ideje ustvaritev davnega ideala in početek nove dobe v razvoju naše države. Naš sotrudič je imel priliko slišati govoriti z vplivnim borcem za jugoslovensko idejo, g. dr. Albertom Kramarjem, ki je bil minister v prvi jugoslovenski vladi osvobodene domovine ter je sedaj direktor najjačjega slovenskega dnevnika »Jutra«. Delu razgovora je prisostvoval tudi g. dr. Svetislav Popović, bivši minister, ki je tekom razgovora dejal:

»Mi imamo razlog, da smo popolnoma zadovoljni z novim nazivom naše kraljevine. To je maksimum onega, kar se je dalo pričakovati!«

Dr. Kramar je izjavil naslednje: »Po nekakem srečnem naključju se nahajam na današnji zgodovinski dan v Beogradu, kjer sem doživel tudi 1. decembra in Vidovdan l. 1921. Poudarjam, da zgodovinski dan, ker je gotov, da predstavlja državniški čin Nj. Vel. kralja, ki je bil danes objavljen, početek nove dobe v razvoju naše domovine. Srca vseh nacionalistov bjejo krepkeje danes, ko je naš veliki domovinski dan ime, za katero se je narod boril v najtežjih časih, ime, ki najbolj popolno odgovarja napredku, ideji in veliki misli našega naroda. Kar se v strankarskih in političnih borbah prvih desetih let ni moglo doseči, je bilo na mah oživitveno z modrostjo in voljo suverena.

Izvršena razdelitev države na velike banovine in ž njo zvezana dekoncentracija državne oblasti je zadoščenjem vsem opravičenim dosedanjim očitkom glede na upravo razdelitev države. Ustvarjena so pokrajine, ki sicer res, toda povsem pravilno, ne priznavajo plemenske sentimentalnosti, ki pa odgovarjajo vsem upravičenim zahtevam gospodarskega, socialnega in kulturnega življenja naroda. V njih bo mogel naš narod bodisi srbskega, hrvatskega ali slovenskega porekla neovirano razvijati svoje zdravje moči. Tako je sedaj ustvarjena možnost, po nedavnih besedah Nj. Vel. kralja nekemu inozemskemu novinarju, da bomo vsi ponosni, da smo Jugoslovenci.

Vsi mi, ki stojimo od početka nepokolebljivo na temelju narodnega in državnega edinstva, smo navdušeni, ker je z jasnimi besedami kraljeve volje državno in narodno edinstvo proglašeno za nedotakljivo podlago vsega našega državnega življenja.

Kakor mi poročajo iz Ljubljane, je v nacionalnih krogih Slovenije veliko navdušenje ter se novi zakon pozdravlja kot osvobodjenje od vseh dvomov v krepki napredek in končni triumf jugoslovenske ideje. Povsod se danes tudi pri nas vzhajajo kliče: Živel jugoslovenski kralj, živel kraljevina Jugoslavija!

Čestitke iz Zagreba

Beograd, 5. oktobra. AA. Predsednik vlade in minister notranjih del general Petar Živković je prejel iz notranjosti države povodov zakona o novem nazivu kraljevine in novi upravnih razdelitvi na banovine številne brzojavne čestitke.

Od oblastnega odbora Jugoslovenske matice v Zagrebu je došla naslednja brzojavka: »Oblastni odbor Jugoslovenske matice v Zagrebu vam izraža povodov proglasitve naše kraljevine za Jugoslavijo in povodov razdelitve kraljevine na 9 banovih svojo najglobljo zahtevalo s prošnjo, da nadaljuje po te poti do popolne konsolidacije. Predsednik dr. Petričić, tajnik Fran Bah.

Veliki župan dr. Milovan Zoričić je poslal naslednjo brzojavko:

»V zgodovinskem trenutku, ko je bilo prebivalstvu sporočeno, da je Nj. Vel. kralj potrdil predloženo mi zakon, ki je vedno utemeljuje v kraljevini Jugoslaviji narodno in državno edinstvo, Vas prosim, da v imenu poverljivega mi prebivalstva izrazim vam kot predsedniku kraljeve vlade globoko zahvalo in najiskrenejše čestitke za to veliko državniško dejanje. Obenem Vas prosim, da izvolite pred Nj. Vel. kraljem tolažiti naša čustva zvestobe in udanosti, kakor tudi iskrenega navdušenja, s katerim je bil ta zakon pozdravljen!«

Podoben brzojavke so poslale predsedniku vlade razne osebnosti in organizacije iz Splita, Osijeka, Križevcev, Kraljevice, Crikvenice, Sušaka in iz drugih krajev naše države.

Zagreb, 5. okt. n. Zagrebški mestni župan, dr. Stjepan Srkulj je odposlal danes dopolne naslednjo brzojavko:

Nj. Vel. Aleksandru I. kralju Jugoslavije! Beograd. — Kot župan mesta Zagreba sem

srečen, da morem pozdraviti veliko in močno delo Vašega Veličanstva, izvršeno s zakonom o nazivu in razdelitvi kraljevine na upravna področja. Prosim Vam vsega srca, da naj podeli Vašemu Veličanstvu milost in moč, da bi v korist svetlega doma Karagjorgjevičev in naroda kraljevine Jugoslavije do konca izvedlo dalekosežno svoje delo, izraženo v manifestu od 6. januarja. Dr. Srkulj, župan mesta Zagreba.

»Gospodu ministrskemu predsedniku Petru Živkoviću, Beograd. — Hitim, da kot župan mesta Zagreba pozdravim odlok Nj. Vel. kralja Aleksandra I. našega premisljivega vladarja o spremembi naziva in razdelitvi kraljevine na nova upravna področja. Hvala Vam, ki ste sodelovali pri tem velikem delu. — Dr. Stjepan Srkulj, župan Zagreba.

Manifestacija v Beogradu

Beograd, 5. oktobra. p. Beogradska Narodna Odbrana je izdala danes proglas na beogradske meščanstvo, ki ga poziva, naj se jutri udeleži velikega manifestacijskega spreveda, ki bo šel tudi mimo dvora in pozdravil kralja povodom njegovega zadnjega ukrepa, za novo upravo razdelitev države in njen novi naziv. Manifestacijski spreved bo nato odšel k blagoslovitvi temeljnega kamna Jugoslovenskega sokolskega doma v Beogradu.

Beograd, 5. oktobra. p. Vlada prejemna prestopa nove čestitke in pozdravne brzojavke iz vseh krajev države, s katerimi posamezniki in ustanove pozdravljajo novo upravo ureditev naše države ter vzpostavitev državnega in narodnega edinstva tudi v naslovu države. Številno so tudi čestitke, ki jih je predsednik vlade prejel iz inozemstva.

V posameznih mestih se pripravljajo za prihodnje dni velike manifestacije.

Manifestacije v Sarajevu

Sarajevo, 5. okt. AA. Nocoj je bila v mestni posvetovalnici slavnostna seja občinskega sveta, na kateri je bil pozdravljen najnovejši ukrep našega kralja za novo upravo razdelitev in za uvedbo novega naziva naše države. S seje sta bili poslani pozdravni brzojavki kralju in predsedniku vlade generalu Živkoviću. Pred mestno posvetovalnico se je zbralo mnogo številno občinstvo, ki se je po zaključeni seji razvratilo v spreved ter odšlo med sviranjem godbe na čelu pred poslopje velikega župana.

Francoski odmevi

Pariz, 5. oktobra. AA. Francoski tisk tudi danes ponovno poveličuje administrativne reforme v Jugoslaviji ter odločno in odlično kretanje kralja Aleksandra. Pred vsem povdarjajo važnost tega koraka za kraljevino Jugoslavijo listi »Jurnal« »Avenir« »Petit Parisien«, »Temps« Journal des De-

Bolgari si žele Veliko Jugoslavijo

Pomembne izjave odličnih Bolgarov — Spremembe v Jugoslaviji odpirajo pot novi dobi za ves Balkan

Beograd, 5. oktobra. r. »Vreme« poroča, da je včeraj dospel v Skopje Stefan Kurov, profesor univerze v Sofiji in predsednik bolgarskega združenja za mir, s podpredsednikom istega združenja Dimitrom Miševom in tajnikom Borisom Petrovom. V Skopju so ostali en dan ter nadaljevali nato pot na Grško kot delegati za 27. kongres združenja za mir, ki bo zboroval v Atenah od 6. do 20. t. m. Vsi trije so izrekli svoje občudovanje nad izrednim napredkom Skopja, ko je prišel razgovor na novo ime naše države, je dr. Petkov vzkliknil našim novinarjem: »To je sreča za vse nas Jugoslovence! Bolgarski delegati so v razgovoru z dopisnikom »Vremena« razvijali naslednje misli:

»Prave Jugoslavije ni brez Bolgarov. Prosim vas, da v »Vremenu« povdarite, da smo mi resnični Jugoslovenci, ne samo mi tukaj, temveč tudi skoraj ves bolgarski narod. Povejte našim bratom Jugoslovenom v vaši državi, da tudi mi Bolgari želimo, da bi prišli v sestavi velike Jugoslavije. Povdarite, da sta s tem pomembnim zgodovinskim delom vaši kralj in vaša vlada otvorila pot do zoreli jugoslovenski ideji od Crnega do Jadranskega morja. Z ustvaritvijo velike Jugoslavije bo uresničena naša želja: Balkan Balkancem. Mi imamo tudi odbor, ki živahno dela za žm hitrejšo ustvaritev velike Jugoslavije od Triglava do Jadrana, Belega in Crnega morja in to najprej na gospodarski, potem pa tudi na politični podlagi.«

Pri slovesu so bolgarski delegati na prošli dopisnika »Vremena« najpotom svojega lista pozdravi vse Jugoslovence v veliki in srečni Jugoslaviji, v kateri sestav žele stopiti tudi Bolgari.

Tudi Nemčija za razbitje historičnih meja v notranjosti

Mannheim, 5. oktobra. a. Na zborovanju demokratske stranke se je najprej vršilo glasovanje o političnih predlogih, kakor je bil sprejet predlog glede enotne države, ki povdarja med drugim: Nemška demokratska stranka zahteva, da razen suverenitete države ne ostanejo nikakršni znaki suverenitete posameznih zveznih držav in da je treba državo teritorialno razdeliti tako, da bo nova razdelitev odgovarjala na celotni sedanjih potreb v kulturnem, gospodarskem in prometnem smiru.

bata» in »Ere Nouvelle«. Vsi listi se strinjajo v tem, da bodo vsi Jugoslovenci hvaležni svojemu kralju za njegov ukrep.

Rumunski komentar

Bukarešta, 5. oktobra. AA. List »Argus« komentira novo administrativno ureditev Jugoslavije in pravi da je končno izpolnjena pogosto izražena želja po ustvaritvi novih upravnih oblasti. Nova ureditev pomeni administrativno decentralizacijo, za katero so se Hrvati zavzemali že od udeleževanja. Ta preureditev predstavlja najvažnejše uresničenje programa kraljevega manifesta od 6. januarja. List pristavlja, da je sedanji režim v Jugoslaviji rodil dobre uspehe na vseh poljih in da je pripravil vse, kar je potrebno za novo reformo. List ugotavlja, da se v Jugoslaviji vrši v glavnih potezah ona administrativna preureditev, ki je bila izvršena v Rumuniji meseca junija t. l.

Glasovi praških listov

Praga, 5. oktobra. AA. Češkoslovaški listi prinašajo simpatična poročila in komentarje o najnovejšem aktu Nj. Vel. kralja Aleksandra, s katerim se je uvedlo enotno ime Jugoslavije ter izvršila upravna razdelitev na 9 banovin.

Agramski »Venkov« smatra, da je jugoslovensko vlado pri upravnih razdelitvi na banovine vodila želja, da položi kraljevini Jugoslaviji trajen temelj edinstva in da odstrani vnaprejšnje odvisne politične borbe. »Češko Slovo«, glasilo narodnih socialstov s senatorjem Klofáčem na čelu, vidi v novem zakonu ogromen korak naprej. Nova upravna razdelitev bo olajšala svobodni razvoj vseh plemen Jugoslavije.

Nezavisna »Narodna Politika« je uverjena, da je to operacija, ki je bila izvršena po zrelem prevdaru in po kar moči resnem sondiranju terena. List želi, da bi novi ukrepi pospešili sodelovanje plemen v dobroti države. Kasnejša pokolenja bodo vsakakor s začudenjem gledala na nekdajne malenkostne separatistične borbe, ki so povzročale toliko dela in truda.

»Narodni Osvoboditelj« list češkoslovaških legionarjev sodi, da je nova upravna razdelitev Jugoslavije delo braniteljev jugoslovenske ideologije tako na srbski kakor na hrvatski strani. Sedanja vlada polaga splošne temelje za bodoče ustavno življenje in tudi nasprotniki ji morajo priznati, da skuša nalti rešitve, ki naj zadovolje ves jugoslovenski narod.

Švicarski glasovi

Zeneva, 5. oktobra. AA. »Journal de Geneve« objavlja uvodnik pod naslovom »Kraljevina Jugoslavija«, v katerem pravi, da se v reformi, ki jo je izvedel kralj Aleksander, lepo kaže stremeljenje, ustreži željam Hrvatov. Kralj je uredil administracijo in sodel decentralizira državo. V listu »Tribune de Geneve« poveljčava Paul du Bocher navdušeno kralja Aleksandra in pravi, da je uprava ureditev na nove banovine prvi korak h kasnejši avtonomiji.

Zanimiva razprava v Zagrebu

Zagreb, 5. okt. n. Danes je bil pred tukajšnjim okrožnim sodiščem zaključen proces, ki se že dolgo časa vodi med različnimi bivšimi funkcionarjema Hrvatskega Sokola odvetnikoma dr. Dečkom in dr. Hoferjem iz Zagreba. Dr. Dečak je tožil dr. Hoferja zaradi razžaljenja časti, ker mu je kot funkcionarju Hrvatskega Sokola očital razne nekorektnosti. Razprava je bila zaradi zaslišavanja prič in predložitve novih dokazov ponovno predložena, danes pa je bila končno razglašena sodba. Dr. Hofer je bil obsojen pogojno na 1 dan zapore in 100 Din globo.

Priprave za pogreb Stresemanna

Palača državnega zbora zavita v črnino — Žalne manifestacije berlinskega prebivalstva

Berlin, 5. oktobra. p. s. Danes zvečer so prepeljali krsto s truplom pokojnega zunanjega ministra dr. Stresemanna iz njegove vile v palačo nemškega državnega zbora. Prevoza se je udeležila ogromna množica občinstva, ki je spremljala dr. Stresemanna na njegovi zadnji poti v hišo, kjer je deloval dolgo vrsto let v blagor pojovine Nemčije. Na vseh cestah, kjer se je pomikal srevod, so bile izvešene raz hiš črne zastave, električne obločnice pa ovite s črnim florum.

Na Bismarckovem trgu, kjer stoji palača nemškega državnega zbora, se vrše velike priprave za pogreb doktor Stresemanna. Po vsem trgu so postavljene veliki črni stebrli, oviti s jelčnim zelenjem. Na glavnem stopnišču državnega zbora je postavljena tribuna, s katere se bo podpredsednik nemške ljudske stranke Kardorff poslovil v imenu stranke in najožjih sodelavcev od pre-

minuloga zunanega ministra. Pod tribuno bodo stali člani vlade in zastopniki tujih držav ter odlični inozemski žalni gosti, ki se bodo udeležili pogreba. V državnem zboru so vsa stonišča ogrnjena v črnino. S črnim florum so drapirana tudi vsa vrata in številna ogledala po hodnikih.

Krsto s truplom so položili na velik mrtvaški oder tik pred sedežem predsednika zbornice Löbeja. Preko krste je položena državna zastava in v enec predsednika nemške republike maršala Hindenburga. Okoli katafalka pa se vrste venci družine in predsednika francoske vlade Brianda.

Berlin, 5. oktobra. o. Berlinski občinski svet ima danes žalno sejo v spomin nenadno preminulega dr. Stresemanna. Na seji bo sprejet sklep, da bo prekrščena ena najbolj prometnih berlinskih ulic v dr. Stresemannovo ulico.

Prvi sestanek Macdonalda s Hooverjem

Včeraj sta se oba državnika prvič sestala h kratkemu razgovoru — Program nadaljnjih oficijelnih pogajanj

Washington, 5. oktobra. g. Danes se je vršil v Beli hiši dolgo pričakovani sestanek med predsednikom Hooverjem in predsednikom angleške vlade Macdonaldom, ki sta na govorila samo 12 minut. Oba državnika sta razpravljala popolnoma neobvezno o splošnih vprašanjih, ki jih bosta na oficijelnih konferencah razpravljala. Tudi oficijelne konference se bodo vršile v Beli hiši.

O programu teh razgovorov še ni znanega nič gotovega. Najbrže pa bo izdelana po zaključku razgovorov skupna izjava Anglije in Združenih držav, v kateri boste ti dve volesili obvestili

ostale države, da smatrata kot podlago in predpogoj svetovnega miru razorožitev na morju. Sočasno s to izjavo bo predan vsem zainteresiranim državam tudi poziv k udeležbi na svetovni pomorski razorožitveni konferenci.

Gotovo pa je že sedaj, da oba državnika ne bosta razpravljala o potrebi eventualnega vstopa Združenih držav v Društvo narodov ali o ustanovitvi kake ameriško-angleške pomorske antante, kakor so poročali nekateri listi.

Po sestanku s predsednikom Hooverjem je odšel Macdonald na angleško poslaništvo, kjer je bil slavnostni banket njemu na čast.

Volilna agitacija v češkoslovaški

Meščanska večina o uspehu svojega gospodarskega dela — Volitve naj se vrše v znamenju gospodarskih potreb države

Praga, 5. oktobra. AA. Volilna agitacija na Češkoslovaškem postaja čedalje živahnjša. Javnost zasleduje z največjim zanimanjem borbe v posameznih strankah glede sestave kandidacijskih list. O programu posameznih strank pišejo »Narodni Listy«. Meščanska večina je imela prav jasen gospodarski program. Ko je bila ta večina na vladi, je država prejela milijarde državnih davščin, državni dolg je bil zmanjšani, privatna lastnina in zasebna inicijativa sta porastle. Zato sedanja koalicija niti ne potrebuje posebnega gospodarskega programa. Dovolj bo, ako bo nadaljevala z dosedanjim delom. Sicer pa ni umestno govoriti o kak-

šnih levčarskih ali desničarskih interesih, marveč samo o interesu države. Vse socialne stranke in frakcije naj upoštevajo to, da živi Češkoslovaška sredi konsolidiranih sosedov in da je zato treba pričakovati čedalje večjo gospodarsko konkurenco. Zato je treba izvoliti poslanca, ki joznajo gospodarska vprašanja in ki zasledujejo delo v ostalih evropskih parlamentih, kjer rldočajo v prvi vrsti gospodarska vprašanja. Tudi na Češkoslovaškem naj zato država zmaga nad demagogijo, kakor je zmagaia v ostalih državah, kjer se je razpasla po volni kot sredstvo politične borbe.

Tuka obsojen na 15 let ječe

Sodišče je ugotovilo, da je Tuka deloval za odcepitev Slovaške in da je pripravil revolucijo — Soobtoženec Snaczký je dobil 5 let ječe

Bratislava, 5. okt. s. Med splošno napetostjo v nabit polni dvorani je bila danes ob 11. dopolne razglašena razsodba v Tukovem procesu. Dr. Tuka je bil obsojen na 15 let, njegov pomagač Snaczký pa na 5 let ječe, soobtoženec Mach pa je bil oproščen.

V utemeljitvi razsodbe proti dr. Tuki in tovarišem ugotovljajo sodišče: Na temelju izpovedi prič smatra sodišče za dokazano, da sta dr. Tuka in Snaczký vohunila za tujo državo ter pripravljala na ozemlju republike revolucijo in sabotožo z namenom, da bi odcepila Slovaško od republike in jo priključila Madžarski. Razen tega je dr. Tuka osnoval tajno organizacijo ter oživil teril »Rodobrano« kot oboroženo milico, ki naj bi Slovaško za primer revolucije spuz razumno z armado tuje države izročila tej tuj državi. Končno je dr. Tuka vzdrževal zveze s slovaškimi emigranti v inozemstvu, ravno tako z namenom, da bi pripravil na Slovaškem revolucijo, ki naj bi odcepila od republike. Dasi zagotavljata Tuka in Snaczký, da sta stremela samo za avtonomijo Slovaške je treba ugotoviti kot brezdvomno, da sta skušala izvesti priključitev Slovaške k Madžarski. Olajševalne okolnosti je moglo sodišče priznati obema obtožencema samo njuno neoporečnost, dočim je moralo upoštevati vse obremenilne okolnosti državnega pravdnika. Tuka in Snaczký sta prijavila ničnost.

Bratislava, 5. okt. g. Med občinstvom, ki je prisostvovalo razglasitvi razsodbe proti dr. Tuki ni bilo politikov toda mnogo dam. Razen poslanca Šivala intinjeva Tukovega prijatelja ni bilo v dvorani zastopnika slovaške ljudske stranke, ker se vsi poslanci živahno pripravljajo za volilno kampanjo. Razsodba je bila na doslej neznan način znana po mestu že več ur prej, predno je bila razglašena. Neki madžarski bratislavski list je objavil razsodbo z debelimi črkami na čelu lista celo uro pred razglasitvijo. Ko je predsednik sodišča pričel čitati razsodbo, je bil Tuka miren kot običajno. Ko je predsednik izrekel besede »petnajst let težke ječe«, je stopila obtožnica za

trenutek kri v glavo. Toda že minuto pozneje je stal mirnega obraza ter nato zopet sedel in prekrizal noze, kakor da poslušava predavanje.

Tuka sam očitno ni bil presenečen. Ko ga je predsednik vprašal, ali bo prijel ničnost, je odgovoril mirno in disciplinirano kot vedno. Toda ko je zapuščal dvorano, je vendarle pozabil na svojo običajno vladnost in se ni priklonil pred državnim pravdnikom. Skozi veliko znečo radovednežev je stražnik odvedel dr. Tuko zopet v celico.

Atentat na rumunskega notranjega ministra

Bukarešta, 5. oktobra. a. Danes ob 15.30 je oddal neznan mladenič pred poslopjem notranjega ministrstva iz revolverja strel proti avtomobilu notranjega ministra Vajda Voceva. Vozu je bil tudi ministrov kabinetni šef. Krogla je prebila okna avtomobila, vendar sta oba potnika ostala nepoškodovana. Atentator je izjavil pri zaslišanju, da se piše Goldenberg in je rodom iz Jassyja. Kakor se domneva, gre za anarhista.

Nova egiptska vlada

London, 5. oktobra. s. Po vesteh iz Aleksandrije, je Adly - paša, vodja male skupine egiptskih liberalcev, sestavljal vlado, v kateri je sam prevzel predsedstvo in notranji portfelj, Midhad - paši pa poveril zunanje ministrstvo.

Angleški poslanik za Moskvo
London, 5. oktobra. s. »Daily Scatch« poroča, da je mornariški strokovnjak delavske stranke, kapitan Kennworthy, ki je opetovano zastopal gospodarske interese v Rusiji, določen za angleškega poslanika v Moskvi.

Političen umor v Argentini

Buenos Ayres, 5. oktobra. o. Po poročilih argentinških listov je bil osebn tajnik predsednika Irigoyena umorjen na zelo tajinstven način. Ni izključeno, da je bil povod za umor povsem politične prirode. Zaradi tega je odredil predsednik Irigoyen najstrožjo preiskavo, ki je poverjena najboljšim argentinškim kriminalistom.

Ob kongresu narodnega delavstva

Naše narodno zavedno in miselno napredno delavstvo se danes zbira v Kranju, da na svojem vsakoletnem kongresu manifestira za svoje pravice in poudari svoje težnje. Prepričani smo, da bo naš starodavni nacionalni napredni Kranj s srčnim ognjem pozdravil zborovalce in s tem pokazal svoje simpatije za delavstvo in pravo razumevanje njegove borbe za lepše življenje in napredek.

Mesto Kranj z okolico gre s hitrimi koraki po poti industrializacije. S tem rešuje važen del naših prebivalcev socialnih vprašanj: daje prebivalstvu mesta in široke okolice zaposlitev, da ne divja brezposelnost in da se zmanjšuje odtok delovnih moči v tujino. Mestu pa s tem nastajajo nove socialne dolžnosti velikega obsega. Kongres našega delavstva v centru novo nastale velike industrije bo živ opomin na te dolžnosti. Mesto Kranj so si narodni delavci za kraj svojega letošnjega zborovanja izbrali tudi zato, ker hočejo, da s kongresom prične iz tega mesta izžarevati lep vzgled dobre komunalne socialne politike za vsa naša industrijska mesta.

Delavstvo postaja za naše narodno gospodarstvo vedno važnejši faktor. Posebno za Slovenijo velja to. Statistika pravi, da na kmetstvo prebivalstvo odpade le še 60%, dejansko pa se je ta odstotek od zadnjega štetja pomaknil še nižje doli, delno pa že prej ni bil pravilno ugotovljen. Naša zemlja je vsa kultivirana, dvigniti se da le še intenziteta te kulture. Vendar pa je prirastek novih delovnih moči, ki na tej kulturi ne najdejo zaposlitve, večji od te možnosti. Kader proletariata se je povečal, v tem delstvu pa leži obnem gotovost nadaljnje večje populacije. Zato postajajo naši delavski problemi izrazito vsenarodni problemi, ki po svojih koreninah globoko posegajo tako v probleme kmeta, kakor v probleme industrialca in trgovca.

To stališče smo vedno ugotavljali in podčrtavali. V našem narodu radi njegove socialne strukture ni in ne more biti medsebojno borbenih razredov, ker ves narod tvori en sam razred, ki se hoče socialno in gospodarsko dvigniti. Interesi posameznih slojev in stanov so tako tesno med seboj povezani in segajo tako eden v drugega, da je ločitev interesov v ekskluzivno razredno enostranost umetna in za celotni napredek škodljiva. Za nas je pravilno le načelo vsenarodne najtesnejše kolaboracije. V tem načelu hočemo videti težnjo po demokratizaciji našega gospodarskega življenja; vsak činitelj v gospodarstvu mora biti tako v svojih pravicah, kakor v svojih dolžnostih po modernih demokratičnih nazorih polno zaščiten in enakovreden.

Če pravimo, da le v močnem in solidno se razširajočem gospodarstvu vidimo izvor in pogoj za koristno socialno-politično udejstvovanje, moramo isto zahtevati tudi od druge strani: naše gospodarstvo mora v krepi in smotreni socialni politiki videti važen pogoj za svoj napredek. Enostransko

podčrtavanje samo gospodarsko-egističnih interesov ni narodu koristno delo in tako usmerjeno gospodarstvo ni narodno gospodarstvo. Mednarodna politika je to načelo pričela že splošno uveljavljati. Ustvarjena je tesna kolaboracija med Mednarodnim uradom dela v Ženevi in raznimi mednarodnimi gospodarskimi organizacijami. S tem je doseženo, da se reševanje mednarodnih gospodarskih problemov ne rešuje mirno in preko zahtev in potreb delavstva.

Če poudarjamo tesno kolaboracijo in demokratizacijo gospodarstva, smo s tem obnem poudarili drugo bistvo našega narodnega delavskega pokreta. Gospodarstvo ne prenese revolucije. Razvijati se more le na trdih skalah zdrave in dosledne evolucije. Vzponedno s tem smo tudi svoje socialno-politične težnje postavili na temelj evolucije, zdravega in delovnega razvoja. Vsekakor pa zahtevamo razvoj naprej. Zavračamo načelo revolucije in žal nam je onih delavcev-tovarišev, ki z neprimernimi sredstvi ovirajo evolutivski razvoj in reakciji dajejo v roke izgovor, da utemelji svojo reakcionarno nesocialno miselnost. Dogodki po svetu nas ponovno utrjujejo v prepričanju, da je naše načelo pravilno. Rusija sama skuša z vsemi sredstvi popraviti, kar je v gospodarstvu z revolucijo pokvarila. Angleška delavska stranka baš na sedanjem kongresu ponovno poudarja svoj evolutivski značaj, daš ima tudi vsa sredstva revolucije v rokah. S tem je trezno in razsodno angleško delavstvo v bistvu zavrglo tudi načelo borbe razredov. V svojo sredo bo sprejemalo odsej tudi nedelavce, osebe iz vseh slojev naroda, ki hočejo potom evolucije dvigniti celotno blagostanje celega naroda. Angleška delavska politika nam je lahko vzor. Želimo in hočemo, da bi javnost in državna politika to našo koristno socialno-gospodarsko načelo razumeli in po tem tudi izraziteje uravnali svoje poglede na naše narodno delavsko gibanje. V utrditvi naših vrst je najlažje sredstvo za zatiranje komunizma; poudariti pa moramo, da evolutivsko načelo ne znači mlačnosti. Čim bolj poštena so naša sredstva, tem večjo moralno silo nam dajejo, da smo v potrebni borbi borbeni.

Ako želimo, da javnost in zlasti naše delavstvo pod vtisom teh besed spremlja naš kongres, moramo dodati še nekaj. Naš program sloni na načelu narodnosti in zavrača internacionalizem v Marxovem smislu. To načelo ni samo teoretičnega značaja, ampak ima tudi svoj prav poseben praktičen pomen. V tem načelu je poudarjena krepka afirmacija države in njenih vsenarodnih interesov. Za nas je narod prva in najvažnejša socialna edinica v velikem ustroju človeštva. Iz državne politike morajo biti izločeni vsi osebni ali mimonarodni motivi.

Svojega ugleda v zunanjem svetu ne utrjujemo samo z dobro zunanjo politiko in s krepkim tečajem dinarja, ampak tudi s socialno kulturo, kakoršno uveljavljamo v državi. Za naš zunanje-politični ugled ni dobro, ako neprestano čujemo, da naše gospodarstvo

ne more pristati n. pr. na izpolnitev našega socialnega zavarovanja.

Kongres narodnega delavstva v Kranju bo manifestacija za program. Zato bo kongres obnem klic vsem: V našo socialno politiko mora priti čim več resne intenziteta.

Dr. J. Bohinjec.

O banih v starih časih

Z zakonom od 3. oktobra t. l. je naša država razdeljena na devet banovin, velikih upravnih področij, ki jim bodo načelovali bani. Poreklo imena ban ni povsem pojasnjeno. Mislil se, da izhaja iz časa, ko so bili Srbi, Hrvati in Slovenci podložni Avrom od kakega avarskega vojvode. Balano, drugi pa smatrajo, da je nastalo iz perzijske besede banan, t. j. vojvoda.

Ban je bil v naši zgodovini vedno naslov visokega državnega dostojanstvenika. Početek banске oblasti je treba iskati na ozemlju Krbave in Like, ker se zdi, da so te pokrajine tvorile v nekdanji hrvatski državi posebno ozemlje, ki jo je upravljala imenu hrvatskega vladarja ban kot njegov namestnik. Pozneje se je pri Hrvatih razvilo iz tega položaja najvišje državno dostojanstvo za kraljem, čigar namestnik je bil ban.

Ime ban se omenja v vseh kraljih našega naroda, zlasti pa v Bosni in Hrvatski. V listinah se ban omenja od 12. stoletja. V 12. in 14. stoletju so se imenovali bani bosanski vladarji, v 13. stoletju pa se je ban pojavil tudi v Dubrovniku.

Kasneje je bana imenoval madžarski kralj na predlog hrvatskega stanovskega sabora. Ko se je v 16. in 17. stoletju okrepila oblast Habsburžanov v Ogrski in Hrvatski, so Habsburžani imenovali bane ne glede na hrvatski sabor, vendar pa so Hrvati take bane smatrali za nezakonite. Ban je bil zelo ugledna osebnost ne samo v Hrvatski, temveč tudi med dostojanstveniki hrvatsko-ogrske države sploh. Ban je bil v imenu kralja vrhovni upravitelj sodnik in vojskovodja v Hrvatski. Pri kronanju kralja je ban nosil državno jabolko. Ta izredni položaj je bil razlog, da so v 15. stoletju pričeli imenovati bana tudi podkralja. Moč banске oblasti je bila v različnih časih zgodovine različna ter se je menjavala po političnih razmerah. Ban je skliceval sabor, potrjeval njegove sklepe v imenu kralja ter je imel tudi razne druge privilegije.

Seja ministrskega sveta

Beograd, 5. oktobra AA. Danes od 11. do 13.30 je bila seja ministrskega sveta, ki so se je udeležili vsi ministri razen vojnega ministra generala Hadžića, ministra pravde dr. Sršića, ministra dr. Švrljuga, ministra za kmetijstvo dr. Franješa, ministra za javna dela inž. Savkovića, ki se nahajajo na potovanju. Na seji je zunanji minister dr. Marinković poročal o zunanje-političnih vprašanjih v zvezi z delom naših delegatov v Ženevi in v Haagu, kakor tudi z delom skupščine Društva narodov.

Otvoritev nove železnice

Beograd, 5. okt. p. Davi je dospela v Kraljevo komisija strokovnjakov, da prevzame v železniško upravo novo zgrajeno železniško progo Kragujevac-Kraljevo, ki bo svedčano otvorjena in oddana v promet 15. t. m. Proga Kragujevac-Kraljevo bo ena najvažnejših na ozemlju bivše Srbije.

Venizelos prispe danes v Beograd

Beograd, 5. oktobra. p. Jutri došče v Beograd predsednik grške vlade Venizelos. Venizelos bo ostal v Beogradu en dan, ter bo imel konferenco s našim zunanjim ministrom dr. Marinkovićem. Sprejet bo tudi od kralja v avdijenci ter bo jutri zvečer nje mu na čast prirejena na dvoru večerja, ki ji bodo prisostvovali vsi naši ministri s svojimi soprogami.

Padec pod vlak

Zagreb, 5. oktobra. n. Nocoj se je pripetila v bližini prelaza na Savski cesti železniška nezgoda. Mizarški pomočnik Valentin Vincet se je pehal z večernim mesancem proti Karlovcu. Ker so bili vozovi prenapolnjeni, je stal na pločniku. Na ovinku je vsled sunka izgubil ravnotežje ter padel pod vlak. Sopotniki so s pomočjo zasile zavore kralju ustavili vlak. K sreči je padel Vincet tako srečno med tračnice, da je dobil samo nekaj lažjih poškodb. Zdržilo pa mu je stopalo na desni noži, zaradi česar so ga morali odpeljati v bolnico.

Imenovanja v generaliteti

Beograd, 5. oktobra. p. Kralj je na predlog vojnega ministra podpisal večji ukaz o napredovanju oficirjev vseh vrst orožja. Poleg drugih so imenovani za prvega adjutanta dvora divizijski general Dragomir Stojanović, za inspektorja artilerije divizijski general Volislav Tomić, doslej komandant divizije v Zagrebu, za komandanta orožništva divizijski general Dušan Marković, za vršilca dolžnosti komandanta savske divizije general Aleksander Daskalović, za komandanta vrbske divizije general Jovan Jovanović, za vršilca dolžnosti komandanta bosanske divizije general Dušan Simović, za vršilca dolžnosti komandanta brezgalniške divizije general Stevan Radovanović, za upravnika kraljevega dvora general Vojislav Vuković, za vršilca dolžnosti načelnika štaba komandanta Beograda polkovnik Dimitrij Stojanović.

Pogreb generala Vrangla v Bogradu

Beograd, 5. oktobra. p. Jutri dopoldne bo svečan pogreb posmrtnih ostankov bivšega glavnega poveljnika belih čet v južni Rusiji generala Vrangla. Pri pogrebu bodo pokopani generalu izkazane časti, kakor pripadajo našemu vojdovi. Pogreba se bodo udeležili tudi zastopniki naših oblasti ter bo pri njem sodelovala beogradska garnizija. Krsta s truplom pokojnega generala Vrangla bo položena v grobnico ruske cerkve na starem pokopališču, kjer so tudi shranjene zastave bivših ruskih polkov.

Zaplemba imetja dr. Pavelića

Zagreb, 5. oktobra. n. Današnje »Narodne Novine« objavljajo sklep in poziv Državnega sodišča za zaščito države glede zaplembe in popisa imovine bivšega odvetnika in narodnega poslanca dr. Antona Pavelića in bivšega novinarja Gustava Perčeca, v smislu zakona o povračilu škode, povzročene z veleizdajo. Ker sta oba obojencena odozna, jima je postavljen za varuha in upravitelja imetja dr. Rinaldo Culić, odvjetnik v Beogradu.

Nesreča Tulanove letalske misije

Paris, 5. oktobra. AA. Agence Havas poroča iz Tursa, da sta v bližini Sorbiera padli na zemljo dve letali misije Tulan na povratku iz Jugoslavije in Italije. Pri tem so se ubili trije podoficirji in en oficir.

Pred zaključkom turnirja v Rogaški Slatini

Zmagovalec Rubinstein — Končni placement bo odločen danes v nedeljo po

Končni partiji Takacs-Przeplorka. Rogaška Slatina, 5. okt. Mednarodni šahovski turnir stoji tik pred zaključkom. Jutri se bo še dokončala prekinjena partija Przeplorka : Takacs, čije izid bo mogoče še vplivati na placement glede drugega, tretjega in četrtega mesta. Ostala mesta so že definitivno zasedena in je prvo mesto zasedel Rubinstein. Že danes lahko konstatiramo, da je naš mladi mojster, ki je nastopil prvič na mednarodnem turnirju, dosegel krasen uspeh ter pokazal, da predstavlja mednarodni razred.

Današnji rezultati so bili naslednji: Pirc je premagal Geigerja v 56. potezah, Maroczy je nadvladal dr. Singerja v 38. potezah, Brinckmann je zmagal v 26. potezah Grünfelda, König si je izvojeval zmago nad Jovanovićem v 19. potezah, Flohr je zmagal nad Rožičem v 32. potezah, Canal pa Šimisch v 36. potezah.

Remis je po 19. potezah končala partija Rubinstein : Hönliger.

Kot edina ni še končana partija Przeplorka : Takacs, ki se bo jutri nadaljevala. Partija Hönliger : Flohr, ki predvčerajšnjim ni bila končana, je bila danes dovršena ter je Flohr zmagal v 113 potezah.

Sedanje stanje je: Rubinstein 11 in pol, Flohr 10 in pol, Pirc, Maroczy 10, Takacs 9 in pol (1), Przeplorka 9 (1), Canal, Grünfeld 9, Brinckmann 8, Šimisch 7 in pol, Hönliger 6 in pol, König 6, dr. Geiger 5 in pol, dr. Singer 3, Jovanović, Rožič 2.

Turnir za šahovsko prvenstvo

Heidelberg, 5. oktobra. h. Deveta partija za svetovno šahovsko prvenstvo med Aljechinom in Bogoljubovom je končala po 30 potezah remis. Aljehin je bil nekoliko na boljšem, toda Bogoljubov se je dobro branil. Stanje neizpremenjeno 4:2 v korist Aljechina. Štiri igre so bile remis.

Hmeljski trg

Zatec, 5. oktobra. h. V preteklem tednu je bila tendenca na hmeljskem trgu čvrsta. Povpraševanje živhalno in dneveni promet v Zatecu in okolici precejšen. Kupci so bili domačini in tuji in tudi nekaj inozemskih pivovarov. Več kakor tri četrtine letošnjega pridelka so na deželi že prodane iz prve roke. Letošnji nakup se razvija z rekordno hitrostjo. Razen uvrstitve cen je značilno, da se je dvignila tudi kvaliteta blaga, kar pomeni v mnogih primerih zboljšanje cen za 150 do 200 Kč za 50 kg. Mnogo hmelja, ki je bil s prva ocenjen kot srednje blago, se danes ocenjuje kot prvovrstno. Današnje cene za hmelj letošnje letine so se gibale med Kč 400 do 650. Najboljši hmelj z veleposredstvom so plačevali celo po 725 Kč za 80 kg. Sprito skorajšnjih židovskih praznikov je bilo nakupovanje srednjih vrst blaga v zadnjih dveh dneh nekoliko slabše. Zaključna tendenca je zelo čvrsta. Do sedaj je bilo v Zatecu javno žigosanih 30 tisoč stotov hmelja letošnje letine.

Nürnberg, 5. oktobra. h. Tendenca se je izboljšala s tem, da je promet večji in so se kakovosti dvignile. Cene za gorski hmelj znašajo 25 do 55, za hateranski 40 do 85, za württemberski 60 do 90 mark za 50 kg. V produkcijskih krajih so cene nekoliko nižje. Izjemno ceno ima spahski hmelj, in sicer 110 do 120 mark. Zanimivo je, da je neka berlinska velepivovarna zaključila dobavo 6000 stotov bavarskega hmelja po 160 mark.

Ljubljanska opera

Je snci otvorila sezono z Weinbergerjevo veselo opero »Svanda dudak«, ki je uspešno nad vse zadovoljivo, obisk pa je bil žal sramotno pičel. Podrobno poročilo sledi.

Nova upravna razdelitev Jugoslavije na devet banovin

Pričujoča karta, ki jo prinašamo po zagrebških »Novostih«, kaže novo upravno razdelitev kraljevine Jugoslavije. Označeni so na njej le večji kraji v obmejnih pasovih, da se s tem omogoči lažje pojmovanje sprememb. Vidi se z nje, da tvori Slovenija dravsko banovino s to razliko, da je pripadel črnomontski srez savski banovini, a čabarski srez dravski. Savska banovina s sedežem v Zagrebu obsega veliko večino Hrvatske-Slavonije, le da je Srem pripadel deloma drinski, deloma dunavski banovini in se je srez Dvor prideli vrbaški banovini. Zato pa sta savski banovini pripadla otoka Rab in Pag, ki sta bila doslej dalmatinska. Primorska banovina s sedežem v Splitu ima Dalmacijo severno Neretve, zraven pa južno-zapadni del Bosne ter zapadno Hercegovino. Vrbaška banovina s sedežem v Banjaluki obsega severozapadni del Bosne in priključen ji je srez Dvor. Drinska banovina s sedežem v Sarajevu obsega severovzhodni del Bosne, priključen pa ji je velik del zapadne Srbije, saj sega blizu Beograda in preko Užice in Čacka; vrh tega ji je dodan še zapadni del Srema, tako da sega prav do Dunava. Dunavska banovina s sedežem v Novem Sadu ima vso Baranjo in Bačko ter ves Banat, zraven pa prav znaten del severne Srbije tj. čez Kragujevac. Moravska banovina s sedežem v Nišu vsebuje poglavito Srbijo, sega pa še nekoliko v Južno Srbijo, kjer ji je pripadel tudi ozek pas Kosovega polja (Vučitna) z Drenico. Zetska banovina s sedežem na Cetinju je sestavljena pred vsem iz cele Črne gore, dobila pa je tudi znaten del Dalmacije, vso vzhodno polovico Hercegovine, majhen južnovzhodni del Bosne (Foča), severozapadni del Južne Srbije in celo majhen kos Severne Srbije (Ivanjica). Vardarska banovina s sedežem v Skoplju obsega poglavito Južno Srbijo, razen tega pa še nekaj Severne Srbije. Beograd z Zemunom in Pančevom bo tvoril samostojno ozemlje izven banovin.

Trgovinska pogajanja z Rumunijo

Beograd, 5. oktobra. p. Dne 15. t. m. se pričnu v Bukarešti pogajanja med našimi in rumunskimi delegati zaradi zaključitve trgovinske pogodbe.

